

ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА
УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

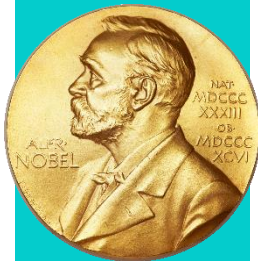
Серія «Лауреати літературних премій»

Абдулразак Гурна

Лауреат
Нобелівської
премії-2021

Бібліографічний
СПИСОК

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
Відділ наукової інформації та бібліографії**

Серія: Лауреати літературних премій

**Абдулразак Гурна
Лауреат Нобелівської премії-2021**

Бібліографічний список

Запоріжжя
2021

УДК 016:821.112.2(678)

Г95

Абдулразак Ґурна – лауреат Нобелівської премії-2021 :
бібліогр. список / КЗ «ЗОУНБ» ЗОР, Від. наук. інформації та
бібліографії ; [уклад. М. Маслової]. – Запоріжжя : [ЗОУНБ],
2021. – 24 с. – (Лауреати літературних премій).

© Запорізька обласна універсальна наукова бібліотека, 2021.

© М. Маслової, укладання, 2021.

Кожен письменник все життя обробляє один, і досить невеликий, клапчик землі, просто щоразу дивиться на нього з іншого ракурсу. Це відбувається не спеціально – просто нас все життя хвилюють одні й ті самі речі.

Абдулразак Гурна

Абдулразак Гурна – танзанійський письменник, який пише англійською мовою та мешкає у Великобританії, лауреат цьогорічної Нобелівської премії.

Народився у султанаті Занзібар (частина сучасної Танзанії) 20 грудня 1948 року у родині мусульман арабського походження (так званої «арабізованої еліти» – нащадків султана Омара, яка панувала на Занзібарі протягом століть). В кінці 60-х років, під впливом виниклих антиарабських настроїв та повалення правлячої верхівки на тлі революційних подій, був вимушений переїхати до Великобританії у статусі біженця, де й продовжив навчання.

Спочатку навчався у Коледжі Христа Черчі (Кентербері), дипломи якого на той час присуджував Лондонський університет. Потім – у Кентському університеті, де захистив дисертацію за темою «Критерії критики західноафриканської художньої літератури» та здобув ступінь доктора філософії (1982).

Протягом 1980-1983 років читав лекції в університеті Байєро в Кано (Нігерія). У 1985 році отримав місце викладача в своїй альма-матер та став професором кафедри англійської мови, пропрацювавши там до виходу на пенсію. Гурна-викладач висвітлював теми, присвячені постколоніальній літературі та творчості письменників діаспори (насамперед, вихідців з колоній Сполученого королівства на сході Африки, Індії та Карибських островів).

Водночас працював редактором журналу «Васафірі» (англ. Wasafiri), у якому були опубліковані тексти першорядних авторів, наприклад, англо-нігерійської прозаїкині Бернадін Еварісто чи лауреата Букерівської премії Джеймса Келмана з Шотландії.

Він досліджував творчість низки сучасних постколоніальних письменників, серед яких В. С. Найпол, Салман Рушді, Зоя Вікомб. Редагував збірку есеїв «Компаньйон Салмана Рушді» (Cambridge University Press, 2007) та двотомну збірку «Есе про африканську писемність». Ім'я Гурни можна зустріти й серед суддівської команди премії Кейна за африканське письменство та Букерівської премії. З 2006 року – член Королівського товариства літератури.

У 1987 році побачив світ перший прозовий твір Гурни – роман «Спогад про від'їзд» (англ. Memory of Departure), яким він розпочав свою літературну творчість. Так, слідом виходять «Шлях паломників» (англ. Pilgrims Way, 1988), «Дотті» (англ. Dottie, 1990), «Рай» (англ. Paradise, 1994), «Милуючись тишею» (англ. Admiring Silence, 1996), «Біля моря» (англ. By the Sea, 2001), «Дезертирство» (англ. Desertion, 2005), збірка оповідань «Моя мати жила на фермі в Африці» (англ. My Mother Lived on a Farm in Africa, 2006), «Останній подарунок» (англ. The Last Gift, 2011), «Гравійне серце» (англ. Gravel Heart, 2017), «Посмертя» (англ. Afterlives, 2020).

Треба зазначити, що британська література темношкірого населення – загальний термін, який охоплює людей неєвропейського походження, що народилися або жили у Великобританії. Цей термін набув популярності в 1970-х роках як політичне гасло, що закликала до єдності між африканськими, азійськими та карибськими спільнотами Великобританії у боротьбі проти загального прояву расизму і маргіналізації. Наразі включає численні культурні стратегії, оскільки необхідність враховувати різноманітність і специфіку «чорного» досвіду серед цих спільнот стала більш помітною.

Створення такого напрямку в літературі носило історичний характер. Більшість з тих, хто прибував до Британії, шукали роботу та заробітки, щоб прогодувати свої сім'ї в Карибському басейні, Ірландії, Індії чи Пакистані, та планували повернення до батьківщини через кілька років.

Для інших цікавим було проживання в Англії, знайомство з її культурою, серед них – Камау Брейтуейт, Бучі Емечета або ж С. В. Найпол, які приїхали до країни ще студентами [2, с. 22-24].

Сама практика написання художньої літератури англійською мовою неминуче означала позиціонування власного письма щодо традиційних форм, прийомів та практик англійської літературної традиції, зокрема, лінійний переказ, розвиток характеру та детальний емпіричний опис. Однак у постколоніальних текстах такі прийоми часто поєднуються зі свідомим та навмисним розкриттям особливостей місцевих, неєвропейських традицій, усних чи письмових. Результатом стало поєднання або взаємозбагачення жанрів чи способів, що мають очевидну схожість із постмодерними формами оповіді [2, с. 25].

Крізь призму постколоніалізму тексти почали активно читати та вивчати доволі недавно – ближче до кінця минулого століття. Основними працями тут можна вважати дослідження «Імперія пише у відповідь» Біла Ешкрофта (1989), «Орієнталізм» Едварда Саїда (1978), «В інших світах» Гаятрі Чакраворті Співак (1987) та «Місце культури» Гомі Бгабги (1994). Згадані дослідники взялися підривати нібито універсальну мистецьку традицію й запропонували розглядати історію літератури не крізь призму західного канону, а як складну систему взаємодії різних культур. Згодом вдалося теоретично осмислити й жанрові закони постколоніального роману, тобто тексту, що протистоїть привласнювальному погляду на світ, характерному для представників імперії [18].

Відбувся так званий проєкт історичного ревізіонізму, що зробив можливість уявлення історичних сюжетів та умов існування, які ігнорувалися європейськими істориками. Постколоніальні письменники змінювали ці концепції, приділяючи увагу різномаїттю історії та культури регіонів, з яких вони походили, до того ж які передували європейській колонізації або супроводжували її. Серед них Вілсон Гарріс, Майкл Ондатже, Салман Рушді та Абдулразак Гурна [2, с. 28].

Твори письменників, що належать до категорії мультикультурних, часто оповідають про особу – представника того чи іншого етносу, у стані відчуття нестійкості світопорядку. Найчастіше це результат колоніальної травми і втрата людиною чи навіть цілими народами свого звичного локусу перебування та своєї етнокультурної приналежності [20].

Значна частина творів Гурни розгортається на узбережжі Східної Африки, і практично всі герої його романів народжені у Занзібарі. Літературознавець Брюс Кінг стверджує, що романи письменника поміщують східноафриканських героїв у ширший міжнародний контекст, зауважуючи, що у художній прозі Гурни «африканці завжди були частиною більшого, мінливого світу». За словами критика, персонажі автора часто вириваються з корінням, відчужуються, стають небажаними і тому відчувають себе обуреними жертвами.

Проза Гурни багата іроніями, паралелями, історичними деталями та натяками на інші твори літератури. Письмо має потужну інтенсивність і складність бачення. Він стверджує, що необхідно мати амбіції визначати себе, амбіції змушували людей досліджувати свій світ, подорожувати назовні [45].

Процес згадування є центральною для літературних творів Абдулпразака Гурни, більшість з яких ґрунтуються на бажанні відновити історію узбережжя і, зокрема, людей його рідного Занзібару. Він спирається на інноваційні способи використання пам'яті як інструменту для деконструкції історичних оповідей, втілюючи в них напругу між особистісним та колективним сприйняттям подій. Письменник, безсумнівно, використовує власний досвід самотності, від якої страждають також і герої його творів.

Знаний в академічних колах як літературознавець, Гурна тільки починає отримувати достойну критичну увагу, якої він заслуговує як письменник.

Дебютний роман «Спогад про від'їзд», вперше опублікований у 1987 році Джонатаном Кейпом у Великобританії, – розповідь про шлях молодого людини до зрілості в маленькому східноафриканському містечку за часів революції в Занзібарі. Спогади Хасана Омара починаються, коли він досягає 15 років, – це його шкільні роки, невдалі спроби навчання за кордоном, пошуки фінансової підтримки у заможного брата матері в Найробі, перша любов, зрада дядька й повернення додому. Розповідь закінчується листом, який він пише своїй двоюрідній сестрі Сальмі на борту корабля маршрутом до Мадраса, де знаходить роботу санітара.

У своєму першому романі Гурна порушує багато питань, до яких знов і знов повертатиметься у наступних творах. Це, безперечно, неоднорідність культури Східної Африки та надмірність афроцентризму, що проілюстрована величезною ненавистю стосовно людей арабського походження. Це критика ірраціонального деспотизму африканських націоналістичних дискурсів, зокрема постреволюційного божевілья Занзібару, що стала постійною рисою більш пізньої творчості письменника. Більше того, цей роман, як і більшість творів Гурни, підкріплений мусульманськими культурними кодами, оскільки на його героїв впливають звичаї, поведінка та світогляд частини Східної Африки, де іслам є домінуючою релігією.

У рецензії, опублікованій у «The New York Times» літературознавець Річард Е. Ніколлс оцінив роман як «лютий» і «яскравий», а Кіркус сподівався, що Гурна напише «більше хороших речей» [22].

Другий роман «Шлях паломників» (1988) цілком міг бути натхненний досвідом молодого студента з Танзанії кінця шістдесятих років у Великобританії. Іммігрант Дауд, який працює санітаром у лікарні (тонко замаскована будівля власного університету Гурни у Кентербері), втілює знівечену темношкіру людину, яка відчуває расистське насильство, страх та зневіру. Ця атмосфера змушує його жити стереотипами, побудованими десятиліттями імперської історіографії. Його своєрідна помста за таку долю виливається лише у нескінченні листи, адресовані медсестрі Кетрін Мейсон, яка прихильна до юнака. Автор надав Дауду, як і багатьом його наступним героям, власних труднощів, про що потім зізнався в есе, опублікованому в журналі «World Literature Today».

Подібна расова напруженість, питання належності та формування ідентичності постають і в черговому романі «Дотті» (1990) – історії молодої темношкірої британської дівчини з родини «неоднозначно змішаного походження». Після тривалих, болісних спроб зібрати сім'ю, знайти себе і свою нішу в суспільстві, Дотті нарешті відчуває, що здатна простежити власне коріння. Роман починається з трагічного епізоду, який вражає героїню: літня темношкіра людина, яку Дотті

часто бачила в бібліотеці і несвідомо ідеалізувала як свого дідуся, помирає. Відсутність некролога у газеті, незважаючи на те, що він був доволі знаним лікарем, доводить, що минулі історії темношкірого населення Великобританії цікавлять лише таких же темношкірих. У «Дотті» Гурна створив образ рішучої молодої жінки, якій доводиться миритися з недовірою та образою білого населення Великобританії в 1960-х роках.

Події наступного роману «Рай» (1994) розгортаються протягом 1900-1914 років. У ньому створена велика галерея типів і характерів європейців, які у різні часи приїжджали до Африки як поселенці або військові окупанти, та етнокультурних образів: торговців-мусульман з Ємену, Оману та інших арабських країн, індійських купців, представників найрізноманітніших груп африканського населення. Це складний і досить унікальний за епічним розмахом твір, який оповідає про подорож головного героя Юсуфа, хлопчика, що народився на початку ХХ ст. у вигаданому танзанійському місті Кава, у глибини африканського континенту.

Батько Юсуфа, власник готелю, стає боржником багатого і могутнього торговця Азіза, і хлопчик опиняється у нього в заручниках. Юсуф здійснює подорож у складі каравану Азіза, який виявився останньою «арабською» експедицією торгівлі караванами з узбережжя Східної Африки вглиб континенту, в райони Центральної Африки, зокрема, в басейн річки Конго. Ці місця, за його уявленнями – «рай», стали справжнім випробуванням, бо були наповнені ворожістю місцевих племен, хижими тваринами, важкоздоланим рельєфом.

Повернення каравану додому, у Східну Африку, співпадає з іншим випробуванням – початком Першої світової війни та насильницьким вербуванням місцевого населення до лав німецького війська [20].

Абдулразак Гурна створює три окремі простори, в яких розгортається роман: культурне та цивілізоване прибережне місто, безперечно контрольоване арабськими торговцями та елітою суахілі; внутрішнє торгове місто з обмеженим становищем між цивілізацією та пустелею; та невизначений відкритий простір земель, що простягається

від тих форпостів цивілізації до центру влади «дикості». Нарешті, є німецькі колоніалісти, яким байдужі тонкощі суахілі-еліти розрізняти прибережну вишуканість і варварство у внутрішніх районах, оскільки для них усі «небілі» – дикуни.

Ґурна малює картину східно-африканського суспільства, яке стоїть на межі кардинальних змін, і колоніалізм лише прискорює цей процес (але не ініціює). Він веде свою розповідь двома паралельними, але контрастними сюжетними лініями: доля Юсуфа та історія розпаду і виродження доколоніального африканського суспільства, іронічно названого «раєм».

В своїх літературних дослідженнях письменник стверджує, що постколоніальна писемність часто впадає в пастку маскуванню фрагментарності всередині корінних культур у прагненні засудити європейську колонізацію та звеличення опору місцевих жителів. Ґурна ж не цурається демонструвати такі прикрі факти, як, наприклад, участь самих суахілі в торгівлі рабами.

Абдулразак Ґурна виступає й проти пануючого західного контексту, в світлі якого все «африканське» досі носить характер незрозумілого, страшного, ворожого – образ, який продовжує переважати в західній культурній свідомості.

Три наступні романи письменника: «Милуючись тишею» (1996), «Біля моря» (2001) та «Дезертирство» (2005) – об'єднані спільними темами. Це, насамперед, відчуженість і самотність, які може викликати еміграція, і запитання, які вона породжує, про фрагментарність, ідентичність і саме значення «дому». Хоча в наші постколоніальні часи, зазначає дослідниця його творчості Фелісіті Хенд, ці питання можна було б назвати вичерпаними, проте романи Ґурни все ще можуть сказати щось нове про мігранта і, можливо, що важливіше, від імені мігранта. Напевне, це тому, продовжує свою думку авторка, що він сам є прикладом успішного африканського мігранта у західному світі. Або просто тому, що він дуже обдарований письменник, який привертає увагу своєю творчістю до тем, які успішні суспільства воліли б ігнорувати: сотні, можливо, тисячі невдалих мігрантів, що борються за виживання у ворожому або просто байдужому середовищі. Твори

письменника заглиблюють читачів у саме такий досвід, який здобувається всупереч їхнім очікуванням та покладеним надіям.

Усі його головні герої – безіменний оповідач («Милуючись тишею»), Салех Омар і Латіф Махмуд («Біля моря»), Рашид («Дезертирство») – переміщені особи, одночасно відчужені як від приймаючої громади, так і від батьківщини, де більше немає дому. Фелісіті Хенд зазначає, що всі три романи можна вважати «контрапунктальними»¹, які містять різноманітні версії колоніальної історії, що перетинаються між собою. Мігранти Гурни – це не просто невідомі африканці – носії історій, що живуть у своїх фантастичних спогадах та не в змозі побачити реальність, скоріше, вони є в кожному з нас, бо наразі ми всі залучені у процес становлення іноземців у світі [36].

Роман «Милуючись тишею» (1996) вважають його найслабшим твором, що дарма, суперечить літературознавиця Ганна Улюра [10]. Це історія чоловіка, який давно мігрував із Занзібару до Англії, одружився з місцевою жінкою, влаштувався, налагодив життя, народив дітей і тепер пише тужливі романтичні казки про Африку, яку він запам'ятав. І все ж герою Гурни доведеться повернутися до Занзібару і побачити, скільки там залишилося бруду і болю.

Наступний роман під назвою «Дезертирство» виходить після доволі довгої творчої перерви, аж у 2005 році. Розпочинається він описом сенсаційної появи у маленькому східноафриканському містечку Мартіна Пірса – письменника та мандрівника, якого покинули сомалійські гіді по дорозі на узбережжя. Знесиленого, виснаженого англійця знаходить місцевий мешканець Хассаналі та надає йому притулок.

Через деякий час Пірс повертається туди знову, щоб подякувати за порятунок. І тут відбувається доленосна зустріч із сестрою Хассаналі Реханою... У цьому майже зруйнованому місті на межі цивілізованого життя починається пристрасний роман, який об'єднує дві культури і

¹ Контрапункт (від лат. punctum contra punctum – крапка проти крапки, тобто нота проти ноти) – одночасне поєднання декількох мелодійних ліній.

який лунатиме протягом трьох поколінь на різних континентах. Критики назвали його тонкою та зворушливою історією про сім'ю, що приходить до згоди сама з собою, та буремні події на Занзібарі: боротьбу за незалежність, насильство та масові вбивства. А ще відзначили чуйне та співчутливе зображення героїв роману з їхніми амбіціями та розчаруваннями.

Герой роману Абдулразака Гурни «Останній подарунок» (2011) – літній мігрант із Занзібару Аббас – вже багато років мешкає в Англії. З перших розділів роману, де детально описується життя Аббаса, читач дізнається, що раніше він був моряком торгового флоту і що родом з узбережжя Індійського океану Східної Африки. Теперішній стан його здоров'я змушує нарешті розказати багато років приховувану правду. На смертному одрі Аббас розкриває свою ганебну таємницю про дружину Шаріфу та ненароджену дитину, яких він покинув сорок чотири роки тому. Але це, попри всю свою жахливість, відкриває можливість його теперішнім дітям повернути втрачену спадщину – Занзібар. В одному з інтерв'ю Гурна якось сказав: «Місця живуть не лише там, де вони є, вони живуть у вас».

Роман «Гравійне серце» (2017) – потужна історія вигнання, міграції та зради, яка охоплює період від революційного Занзібару 1960-х років до неспокійного Лондона 1990-х. Салім – книжкова дитина, мрійник, живе з батьками та обожнюваним дядьком Аміром у будинку, сповненому таємниць. Надворі 1970-ті роки, і Занзібар змінюється. Приїжджають туристи, білий пісок острова затьмарює пам'ять про недавній конфлікт – боротьбу за незалежність від британського колоніалізму, з якою прийшла кривава революція. Від'їзд батька буквально приголомшує хлопця – адже йому ніхто не пояснив причини. Зміни торкаються й долі самого Саліма: переїзд до Лондона та навчання в коледжі, де йому доведеться зіткнутися з нищівною правдою про себе та своїх найближчих, пізнати кохання, секс та силу, відчутти люті холоди та киплячий натовп ворожого міста.

В «Гравійному серці» Гурна лірично та пронизливо розповідає про драматичні сімейні стосунки. Витончено та тепло розкриває один за одним шари історії, з тихим гумором і великою прихильністю пише про

дореволюційний Занзібар та його людей, про зіткнення світів. Він з глибокою проникливістю переймає досвід іммігрантів, що зазнали зневаги, ворожості або покровительської байдужості після прибуття до Британії.

Останній роман письменника «Посмертя» побачив світ у 2020 році. Це історичний фантастичний роман, сюжет якого слідує за чотирма дійовими особами, що живуть в окупованій Німеччиною Східній Африці. Дії розгортаються у перші роки ХХ століття.

Роман отримав загалом позитивні відгуки та у квітні 2021 року навіть увійшов до списку лауреатів премії Орвелла за політичну фантастику. Девід Піллінг із «Financial Times» описав його як «книгу тихої краси та трагедії».

Мааза Менгіст у рецензії для «The Guardian» високо оцінила його оповідальні подробиці колоніалізму та зображення психологічно складних стосунків. Посилаючись на «навмисне виключення африканської перспективи» з історичних архівів, вона зробила висновок, що у своєму романі Абдулразак Гурна розглядає наслідки колоніалізму та війни для поколінь і пропонує нам поглянути на те, що залишається після такої кількості руйнувань.

Фелісіті Ханд зазначає, що кожен його твір відрізняється від попереднього, проте вони вбудовуються у потужну творчість, яка постійно повертається до тих самих питань, у витончену прозу про зв'язки, які зв'язують, та зв'язки, які розводять. Врівноважена, рефлексивна проза Гурни – про жорстокість і зраду, невдалі надії та розчарування. Він використовує західний секуляризований простір, щоб уявити мусульманську ідентичність на його власних умовах, незважаючи на зосередженість на транснаціональних людських цінностях, таких як доброта та щедрість [35].

Абдулразак Гурна в нечисленних публічних бесідах називає себе винятково «автором», ніколи не називає себе «письменником», а якщо змога, коли є такий варіант, воліє уникати будь-якого визначення взагалі. Літературознавиця Ганна Улюра цитує такий вислів з одного інтерв'ю автора: «Я не певен, що колись захочу і буду називати себе якимось інакше, ніж просто на ім'я» [21].

Свого часу роман «Рай» потрапив до шорт-листа як Букерівської премії, так і премії «Вітбрід», а «Біля моря» – до списку Букера та книжкової премії «Los Angeles Times», а також став лауреатом премії «Свідок світу RFI» (Франція, 2007).

У 2021 році Абдулразак Гурна отримав найпрестижнішу Нобелівську премію з літератури «за безкомпромісне та співчутливе проникнення наслідків колоніалізму та долі біженця у прірві між культурами та континентами».

2021 рік підтвердив, що Нобелівський комітет налаштований консервативно й етично: найближчим часом годі очікувати на нагородження таких авторів, як Боб Ділан, а увага до культурного розмаїття, ймовірно, тільки зростатиме.

Цілком можливо, що в наступні роки читачі дізнаватимуться нові імена, бо головна літературна нагорода повертає собі ще одну важливу функцію – просвітницьку. Автори, яких можна назвати улюбленими радше професійної читацької аудиторії, ніж широких кіл, – ось на кого варто очікувати в майбутньому. Нагородження цьогорічного лауреата передбачити було непросто: серед фаворитів не ходив, широкому загалу невідомий, у тенденцію «нагороджуємо популярний символ покоління» не вписався [18].

Так чому саме Абдулразак Гурна? Адже в списках букмекерів щодо літературної Нобелівки років двадцять фігурує ім'я Салмана Рушді – британського письменника, ікони мультикультуралізму і складного постколоніального письма, але... «занадто відомого, занадто зіркового для Нобелівки», за висловом одного з академіків.

Дещо Гурну таки відрізняє від багатьох гучних постколоніальних авторів сучасності. Гурна – автор тихий, письменник напівтонів, добре продуманих, неекзальтованих персонажів, спокійних описів. Гурна – обережний, навіть економний у своєму письмі, кожен текст він детально продумає, можливо, тому на сьогодні лауреат написав лише десять романів.

Головна редакторка видавництва Bloomsbury (до речі, саме воно видало більшість творів письменника) Олександра Прінгл назвала його найбільш недооціненим автором свого покоління [28]. А член

Нобелівського комітету Андерс Ольссон висловився так: «Вражає те, як Гурна відданий правді і відкидає спрощення. Його романи далекі від стереотипних описів і розплющують очі на культурну різноманітність східної Африки, невідому в інших частинах світу. У літературному всесвіті Гурни все рухається – спогади, імена, ідентичності, – і це робить його нескінченним» [14].

На жаль, наразі жодний твір письменника не перекладений українською або російською мовами, тож у нашому розпорядженні тільки висновки дослідників його творчості.

(За матеріалами інтернет-джерел)

ТВОРИ

1. *Admiring Silence* : novel / Abdulrazak Gurnah. – United States : The New Press, 1996. – 224 p.
2. *Afterlives* : historical fiction / Abdulrazak Gurnah. – United Kingdom : Bloomsbury, 2020. – 288 p.
3. *By the Sea* : novel / Abdulrazak Gurnah. – United Kingdom : Bloomsbury Publishing, 2002. – 256 p.
4. *Desertion* : novel / Abdulrazak Gurnah. – United Kingdom : Bloomsbury, 2006. – 272 p.
5. *Dottie* : novel / Abdulrazak Gurnah. – United Kingdom : Jonathan Cape, 1990.
6. *Gravel Heart* : novel / Abdulrazak Gurnah. – United Kingdom : Bloomsbury, 2018. – 272 p.
7. *Memory of Departure* : novel / Abdulrazak Gurnah. – United Kingdom : Jonathan Cape, 1987. – 160 p.
8. *Paradise* : novel / Abdulrazak Gurnah. – United Kingdom : Hamish Hamilton, 1994. – 256 p.
9. *Pilgrims Way* : novel / Abdulrazak Gurnah. – United Kingdom : Jonathan Cape, 1988.
10. *The Last Gift* : novel / Abdulrazak Gurnah. – United Kingdom : Bloomsbury, 2012. – 288 p.

ТВОРЧИСТЬ

11. Абдулразак Гурна // Вікіпедія. Вільна енциклопедія : [сайт]. – URL: <https://u.to/jpW0Gw>
12. Варданян М. В. Світова література XX-XXI століття в англomовному науковому дискурсі : навч. посіб. / М. В. Варданян. – Кривий Ріг, 2021. – 202 с. – URL: <https://u.to/3sbuGw>
13. Завозова А. За все хорошее. О присуждении Нобелевской премии писателю из Танзании Абдулразуку Гурне / Анастасия Завозова // *Esquire*. – [сайт]. – Дата публикации: 8.10.2021. – URL: <https://u.to/FAS4Gw>

14. Ковальчук Г. Нобель по литературе // Фокус. – 2021. – № 41. – С. 63.* – URL: <https://focus.ua/technologies/495352-kto-i-za-chno-poluchil-nobelevskuyu-premiyu-v-2021-godu>
15. Лауреат Нобелевской премии по литературе Абдулразак Гурна – неожиданный победитель. Литературовед объясняет, почему он получил премию и какие его романы стоит прочитать / Тома Мироненко, Юлия Керманская // Forbes : [сайт]. – Дата публікації: 8.10.2021. – URL: forbes.ua/ru/news/laureat-nobelevskoy-premii-po-literature-abdulrazak-gurna-neozhidannyy-pobeditel-literaturoved-obyasnyayet-pochemu-on-poluchil-premiyu-i-kakie-ego-romany-stoit-prochitat-08102021-2554
16. Отто М. Абдулразак Гурна: что нужно знать о лауреате Нобелевской премии по литературе / Мелани Отто ; пер. с англ. Анны Николаевой // Реальное время : [сайт]. – Дата публикации: 10.10.2021. – URL: <https://tinyurl.com/7wsu36fx>
17. Премія з літератури : [Нобелівська премія 2021 року] // Укр. літ. газ. – 2021. – 8 жовт. (№ 20). – С. 19.*
18. Романцова Б. Постколоніальний роман: який жанр стає пріоритетним для головної літературної премії : [творчість А. Гурни] / Богдана Романцова // Укр. тиждень. – 2021. – № 42. – С. 37-39.* – URL: <https://tyzhden.ua/Culture/253425>
19. Семушкіна А. Абдулразак Гурна / Анастасія Семушкіна // 24СМІ : [сайт]. – URL: <https://24smi.org/celebrity/180139-abdulrazak-gurna.html>
20. Толкачев С. П. «Путешествие в сердце тьмы»: травестия традиционных сюжетов в творчестве мультикультурных писателей : [в т. ч. А. Гурны] // Вестн. Моск. гос. лингвист. ун-та. Гуманитар. науки. – 2019. – № 5. – С. 301-312. – URL: <https://u.to/e520Gw>
21. Улюра Г. Хто отримав літературну Нобелівку? Абдулразак Гурна воліє не називатися письменником / Ганна Улюра // Dsnews.ua. – [сайт]. – Дата публікації: 7.10.2021. – URL: <https://u.to/igi4Gw>

*З фондів Запорізької ОУНБ.

22. Abdulrazak Gurnah // Wikipedia. The free encyclopedia : [сайт]. – URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Abdulrazak_Gurnah
23. Allen J. R. Interview with Abdulrazak Gurnah / Jeffrey Renard Allen // *Black Renaissance*. – 2012. – Vol. 11 (2/3). – P. 114-125. – URL: <https://search.proquest.com/openview/279036ebc56d22341ab8cc6631ca1af8/1?pq-origsite=gscholar&cbl=45348>
24. Berman N. Yusuf's Choice: East African Agency During the German Colonial Period in Abdulrazak Gurnah's Novel *Paradise* / Nina Berman // *English Studies in Africa*. – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 51-64. – URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00138398.2013.780681>
25. Bosman S. J. Abdulrazak Gurnah // *Rejection of Victimhood in Literature by Abdulrazak Gurnah, Viet Thanh Nguyen, and Luis Alberto Urrea* / Sean James Bosman. – Brill, 2021. – P. 36-72. – URL: <https://brill.com/view/book/9789004469006/BP000002.xml>
26. Bosman S. J. *Rejection of Victimhood in Literature: by Abdulrazak Gurnah, Viet Thanh Nguyen, and Luis Alberto Urrea* / Sean James Bosman. – Leiden : Brill, 2021. – 203 p. – URL: <https://u.to/Ygm4Gw>
27. Brazzelli N. Morfologia del silenzio in *The Last Gift di Abdulrazak Gurnah* / Nicoletta Brazzelli // *Enthymema*. – 2021. – № XXVII. – P. 73-89. – URL: <https://u.to/ggm4Gw>
28. Callahan D. Dottie, Cruel Optimism and the Challenge to Culture / David Callahan // *English Studies in Africa*. – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 28-38. – URL: <https://tinyurl.com/435a9c4d>
29. Chambers C. *Abdulrazak Gurnah / Claire Chambers // British Muslim Fictions. Interviews with Contemporary Writers*. – London : Palgrave Macmillan, 2011. – P. 115-133. – URL: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230343085_6
30. Falk E. «That little space»: Locating Abdulrazak Gurnah in the Global Literary Marketplace / Erik Falk // *Nordic Journal of English Studies*. – 2020. – Vol. 19 (4). – P. 150-168. – URL: <https://u.to/lnS3Gw> (доступ до тексту з відділу документів на іноземних мовах ЗОУНБ)*
31. Falk E. *Subject and History in Selected Works by Abdulrazak Gurnah, Yvonne Vera, and David Dabydeen* : Diss. / Erik Falk ; Karlstad

- University Press, Faculty of Arts and Education English. – Karlstad : Universitetstryckeriet, 2007. – 174 p. – URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:6399/fulltext01>
32. Fallon H. Refuge in a Cold Climate: the Zanzibari author, Abdulrazak Gurnah / Helen Fallon // *Africa*. – 2005. – Vol. 70, № 6. – P. 18-19. – URL: <https://u.to/twm4Gw>
 33. Fawzia M. Gurnah and Naipaul: intersections of Paradise and A Bend in the River / Mustafa Fawzia // *Twentieth-Century Literature*. – 2015. – Vol. 61 (2). – P. 232-263. – URL: <https://read.dukeupress.edu/twentieth-century-lit/article-abstract/61/2/232/22803>
 34. Gunnars K. «A writer's writer: two perspectives» / Kristjana Gunnars, Abdulrazak Gurnah // *World literature today*. – 2004. – Vol. 78 (1). – P. 11-13. – URL: <https://u.to/3Qm4Gw>
 35. Hand F. Abdulrazak Gurnah (1948) / Hand Felicity // *The Literary Encyclopedia*. – URL: <https://tinyurl.com/nyzp8fhu> ; https://grupsderecerca.uab.cat/ratnakara/sites/grupsderecerca.uab.cat/ratnakara/files/Literary_encyclopedia_people_11741.pdf
 36. Hand F. Becoming Foreign: Tropes of Migrant Identity in Three Novels by Abdulrazak Gurnah / Felicity Hand // *Metaphor and Diaspora in Contemporary Writing* / Edited by Jonathan P. A. Sell. – London : Palgrave Macmillan, 2012. – P. 39-58. – URL: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230358454_3
 37. Hand F. Becoming foreign: Tropes of migrant identity in three novels by Abdulrazak Gurnah / Felicity Hand // *Metaphor and Diaspora in Contemporary Writing*. – London : Palgrave Macmillan, 2012. – P. 39-58. – URL: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9780230358454_3
 38. Helgesson S. Subject and History in Selected Works by Abdulrazak Gurnah, Yvonne Vera, and David Dabydeen, by Erik Falk / Stefan Helgesson // *Research in African Literatures*. – 2008. – Vol. 39 (4). – URL: <https://u.to/cHa3Gw> (доступ до тексту з відділу документів на іноземних мовах ЗОУНБ)*
 39. Hodapp J. Imagining unmediated early Swahili narratives in Abdulrazak Gurnah's *Paradise* / James Hodapp // *English in Africa*. – 2015. –

- Vol. 42 (2). – URL: <https://u.to/7XW3Gw> (доступ до тексту з відділу документів на іноземних мовах ЗОУНБ)*
40. Houlden K. It Worked in a Different Way’: Male Same-Sex Desire in the Novels of Abdulrazak Gurnah / Kate Houlden // *English Studies in Africa*. – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 91-104. – URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00138398.2013.780684>
 41. Jones N. Abdulrazak Gurnah in conversation / Nisha Jones // *Wasafiri*. – 2005. – Vol. 20, Is. 46. – P. 37-42. – URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02690050508589982>
 42. Kaigai K. At the Margins: Silences in Abdulrazak Gurnah's Admiring Silence and The Last Gift / Kimani Kaigai // *English Studies in Africa*. – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 128-140. – URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00138398.2013.780688>
 43. Kearney J. A. Abdulrazak Gurnah and the «disabling complexities of parochial realities» / J. A. Kearney // *English in Africa*. – 2006. – Vol. 33, № 1. – P. 47-58. – URL: <https://tinyurl.com/s7fx7mrk>
 44. Kerich S. Ch. How private memory intersects with and informs public history in selected works of Abdulrazak Gurnah / Seraphine Chepkosgei Kerich // *Nairobi Journal of Humanities and Social Sciences*. – 2017. – Vol. 1, № 1. – P. 51-73. – URL: <https://tinyurl.com/vedhvkbb>
 45. King B. Abdulrazak Gurnah and Hanif Kureishi: Failed Revolutions / Bruce King // *The Contemporary British Novel Since*. – New York : Palgrave Macmillan, 1980. – P. 85-94. – URL: <https://u.to/eQq4Gw>
 46. King B. Abdulrazak Gurnah and Hanif Kureishi: Failed Revolutions / Bruce King // *The Contemporary British Novel Since 1980* / Editors: James Acheson, Sarah C. E. Ross. – New York : Palgrave Macmillan, 2005. – P. 85-94. – URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-73717-8_8
 47. Kohler S. «The spice of life»: trade, storytelling and movement in *Paradise and By the Sea* by Abdulrazak Gurnah / S. Kohler // *Social Dynamics*. – 2017. – Vol. 43 (2). – P. 274-285. – URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02533952.2017.1364471>
 48. Lavery C. White-washed Minarets and Slimy Gutters: Abdulrazak Gurnah, Narrative Form and Indian Ocean Space / Charné Lavery //

- English Studies in Africa. – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 117-127. – URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00138398.2013.780686>
49. Lavery Ch. Writing the Indian Ocean in Selected Fiction by Joseph Conrad, Amitav Ghosh, Abdulrazak Gurnah and Lindsey Collen : A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy / Charne Lavery ; Balliol College University of Oxford. – Hilary, 2013. – 271 p. – URL: <https://u.to/tQy4Gw>
50. Lewis S. Postmodern Materialism in Abdulrazak Gurnah's Dottie: Intertextuality as Ideological Critique of Englishness / Simon Lewis // English Studies in Africa. – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 39-50. – URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00138398.2013.780680>
51. Mirmotahari E. From Black Britain to Black Internationalism in Abdulrazak Gurnah's «Pilgrims Way» / Emad Mirmotahari // English Studies in Africa. – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 17-27. – URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00138398.2013.780679>
52. Mirmotahari E. Interview with Abdulrazak Gurnah Conducted at the University of Kent, Canterbury, 15 July 2005 / E. Mirmotahari, Abdulrazak Gurnah // Ufahamu : A Journal of African Studies. – 2006. – Vol. 32 (3). – P. 11-29. – URL: <https://tinyurl.com/55p33tux>
53. Mohan A. «Arriving at writing» : A Conversation with Abdulrazak Gurnah / Anupama Mohan, M. D. Sreya // Postcolonial Text. – 2019. – Vol. 14, № 3-4. – 6 p. – URL: <https://www.postcolonial.org/index.php/pct/article/viewFile/2548/232>
54. Moorthy Sh. Abdulrazak Gurnah and littoral cosmopolitanism / Shanti Moorthy // Indian Ocean Studies. Cultural, Social, and Political Perspectives / Edited By: Shanti Moorthy, Ashraf Jamal. – New York : Routledge, 2009. – P. 91-120. – URL: <https://u.to/wgq4Gw>
55. Murray S.-A. Locating Abdulrazak Gurnah: Margins, Mainstreams, Mobilities / Sally-Ann Murray // English Studies in Africa. – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 141-156. – URL: <https://tinyurl.com/2s7sdzxb>
56. Nasta S. Abdulrazak Gurnah, «Paradise» / S. Nasta // The Popular and the Canonical. Debating Twentieth Century Literature 1940-2000 / Edited by David Johnson. – United Kingdom : Routledge, 2005. – P. 294-343. – URL: <https://u.to/4Aq4Gw>

57. Nasta S. Interview with Abdulrazak Gurnah / Susheila Nasta // *Writing Across Worlds. Contemporary writers / Edited by Susheila Nasta.* – London : Routledge, 2004. – P. 352-363. – URL: <http://oro.open.ac.uk/21632/>
58. Nyman J. Reading Melancholia in Abdulrazak Gurnah's *Pilgrims Way* / Jopi Nyman // *English Studies in Africa.* – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 4-16. – URL: <https://tinyurl.com/ynzw3xw4>
59. Nyman J. Britain, «Home», and Diaspora in the Refugee Novels by Benjamin Zephaniah, Abdulrazak Gurnah, and Caryl Phillips / Jopi Nyman // *Home, Identity, and Mobility in Contemporary Diasporic Fiction.* – Brill Rodopi, 2009. – P. 127-144. – URL: <https://u.to/DQu4Gw>
60. O'Connor M. *Writing from Memory: The Diasporic Discourse of Abdulrazak Gurnah and Ben Okri / Maurice O'Connor // Afroeuropa : Journal of Afro-European Studies.* – 2007. – Vol. 1 (2). – 13 p. – URL: https://www.academia.edu/download/32175852/WRITING_FROM_MEMORY.pdf
61. Okungu A. A. *Reading Abdulrazak Gurnah: narrating power and human relationships : A thesis for the degree of Doctor of Philosophy / Anne Ajulu Okungu ; Faculty of Humanities and social Sciences, University of the Witwatersrand.* – Johannesburg, 2016. – 185 p. – URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/188769731.pdf>
62. Olausson M. The Submerged History of the Indian Ocean in *Admiring Silence / Maria Olausson // English Studies in Africa.* – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 65-77. – URL: <https://tinyurl.com/4k2yd2t4>
63. Petersen K. H. Cautious Optimism and a Danish Third World Literature Prize: Abdulrazak Gurnah and the ALOA Prize // Kirsten Holst Petersen // *Kunapipi.* – 1995. – Vol. 17 (3). – P. 113-118. – URL: <https://u.to/Ogu4Gw>
64. Samuelson M. Narrative Cartographies, 'Beautiful Things' and Littoral States in Abdulrazak Gurnah's *By the Sea / Meg Samuelson // English Studies in Africa.* – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 78-90. – URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00138398.2013.780683>

65. Siundu G. Honour and Shame in the Construction of Difference in Abdulrazak Gurnah's Novels / Godwin Siundu // *English Studies in Africa*. – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 105-116. – URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00138398.2013.780685>
66. Steiner T. A Conversation with Abdulrazak Gurnah / Tina Steiner // *English Studies in Africa*. – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 157-167. – URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00138398.2013.780690>
67. Steiner T. Critical Perspectives on Abdulrazak Gurnah / Tina Steiner, Maria Olaussen // *English Studies in Africa*. – 2013. – Vol. 56 (1). – P. 1-3. – URL: <https://tinyurl.com/st9sp5pn>
68. Sukla A. C. Abdul Razak Gurnah The Cambridge Companion to Salman Rushdie / A. C. Sukla // *Journal of Comparative Literature and Aesthetics*. – 2009. – Vol. 32, № 1-2. – P. 100-105. – URL: <https://go.gale.com/ps/i.do?id=GALE%7CA304943170&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=02528169&p=AONE&sw=w>
69. Unal A. The ennobling power of trauma in Abdulrazak Gurnah's The last gift / Abdulkadir Unal, Beture Memmedova // *B/Orders Unbound: Transgressing the Limits in Arts and Humanities : Proceedings of the 4th International Conference on Language, Literature and Culture, May 7-8, 2015 / Edited by: Sule Okuroglu Ozun, Mustafa Kirca ; Suleyman Demirel University*. – Isparta, 2016. – P. 9-13. – URL: https://www.academia.edu/download/45448111/B_ORDERS_UNBOUND_TRANSGRESSING_THE_LIMIT.pdf#page=180
70. Whyte Ph. Heritage as Nightmare: The Novels of Abdulrazak Gurnah / Philip Whyte // *Commonwealth: Essays and Studies*. – 2004. – Vol. 27 (1). – P. 11-18. – URL: <https://u.to/nwu4Gw>

**Абдулразак Гурна -
Лауреат Нобелівської премії-2021**

Бібліографічний список

Укладач *М. Маслова*
Редактор *Т. Пішванова*

Наклад 10 прим.
Віддруковано у Запорізькій ОУНБ
просп. Соборний, 142, Запоріжжя, 69095

Відділ наукової інформації та бібліографії
Телефон: 787-53-57
Ел. пошта: bibliograf.zounb@gmail.com, bibliograf@zounb.zp.ua

**Попередні видання серії
«Лауреати літературних премій»**

2013

Еліс Манро – лауреат Нобелівської премії-2013

2014

Мирослав Дочинець – лауреат Шевченківської премії-2014

Патрік Модіано – лауреат Нобелівської премії-2014

2015

Юрій Буряк – лауреат Шевченківської премії-2015

Світлана Алексієвич – лауреат Нобелівської премії-2015

2016

Боб Ділан – лауреат Нобелівської премії-2016

Орхан Памук – лауреат Нобелівської премії-2006

2017

Іван Малкович – лауреат Шевченківської премії-2017

Кадзуо Ісігуро – лауреат Нобелівської премії-2017

2018

Емма Андієвська – лауреат Шевченківської премії-2018

Ольга Токарчук – лауреат Нобелівської премії-2018

2019

Петер Гандке – лауреат Нобелівської премії-2019

2020

Маріанна Кіяновська – лауреат Шевченківської премії-2020

Тарас Прохасько – лауреат Шевченківської премії-2020

Луїза Глюк – лауреат Нобелівської премії-2020

2021

Оксана Луцишина – лауреат Шевченківської премії-2021

Електронні версії видань:

<https://zounb.zp.ua/resource/pokazhchyky/laureati>

**ЗАПОРІЖЖЯ
ПР. СОБОРНИЙ, 142
061 787 53 57**

**BIBLIOGRAF.ZOUNB@UKR.NET
BIBLIOGRAF@ZOUNB.ZP.UA**

**FACEBOOK.COM/BIBLIOGRAF.ZOUNB
YOUTUBE.COM/BIBLIOGRZOUNB**

ZOUNB.ZP.UA